

9. Пентиліук М. Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. посібник / М. Пентиліук, Т. Окуневич. – К.: Ленвіт, 2006. – 134 с.
10. Перхайло Н. Текстотворча компетентність як складова цільової домінанти профільного навчання української мови / Н. Перхайло // Теоретична і дидактична філологія. – 2013. – Вип. 14. – С. 90–100.
11. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи / за ред. М. Грищенко. – К., 2016. – 40 с.

REFERENCES

1. Prohrama dlia 5–9 klasiv dlia zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv z ukraïnskoïu movoïu navchannia (zi zminamy, vnesenyu u 2015 rotsi)[The program for pupils of 5-9 forms for comprehensive educational institutions with the Ukrainian language studing (with changes that were done in 2015)]. Ukrainian language / H. T. Shelekhova, M. I. Pentyliuk, V. I. Novosolova, T. D. Hnatkovych, N. B. Korzhova, K. V. Taranik-Tkachuk. K., 2015. 59 p.
2. Holub N. B. Osoblyvosti tekstotvorchoi diialnosti uchniv 5–7 klasiv v umovakh kompetentnisnoho navchannia ukraïnskoï movy[Peculiarities of text creating skills of pupils of 5-7 forms in conditions of competence teaching of the Ukrainian language]. Scientific journal of the National Pedagogical Dragomanov University, Series 16: Creative personality of a teacher: problems of theory and practice, 2013, Vol. 20. pp. 72–76.
3. Kratasiuk L. M. Interaktyvni metody v navchanni uchniv 5–6 klasiv stvoriuvaty teksty riznykh typiv[Interactive methods in teaching pupils of 5-7 forms to create texts of different types]. Abstract. diss. .. kand. ped. nauk: 13.00.02 / L. M. Kratasiuk. K., 2011. 20 p.
4. Kavyt'ska T. I. Systema vprav dlia formuvannia tekstotvorchoi kompetencii u pysmovomu perekladu na inozemnu movu [The system of exercises for stating text creating competence in writing translation into foreign language]. Bulletin of Chernihiv State Pedahohikal Taras Shevchenko University. Series: Pedahohical sciences. 2011, Vol. 92, pp. 112–125.
5. Plysko K. M. Lihvodydaktychni osnovy navchannia ukraïnskoï movy v sereďnikh zakladakh osvity [Linguodidactic principles of studing the Ukrainian language in comprehensive educational institutions]. Pedahohical sciences: zb. nauk. prats. Kherson: Vyd-vo KDPU, 2002, Vol. 31, pp. 34–37.
6. Borodina N. Texnologizaciia rozvytku movnoi osobystosti uchniv zasobamy morfolohii ukraïnskoï movy [Technologes in development of language personelity of pupils with the help of Ukrainian morphology]. Scientific journal of Mykolaiv V. O. National Sukhomlynskyi National University. Series 6: Pedagogical sciences, 2016, Vol. 4 (55), pp. 17–21.
7. Tsoufal L. S. Lihvistychni zasady navchannia morfolohii v zahalnoosvitnii shkoli [Linguistic principles of teaching morphology in comprehensive school]. Philological studii. Scientific journal of Kryvyi Rih State Pedahohical University, 2012, Vol. 7 (2), pp. 315–322. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhSt_2012_7%282%29_34.
8. Pentyliuk M. I. Aktualni problemy suchasnoi lihvodydaktyky: zb. statei [Actual problems of modern linguodidactics]. K.: Lenvit, 2011, 256 p.
9. Pentyliuk M. Metodyka navchannia ukraïnskoï movy u tablytsiakh i skhemakh: navch. posibnyk [Methodology of teaching Ukrainian in tables and diagrams: a course book]. K.: Lenvit, 2006, 134 p.
10. Perkhailo N. Tekstotvorcha kompetentnist yak skladova cilovoi dominanty profilnogo navchannia ukraïnskoï movy [Text creating competence as a component of purpose-oriented dominating idea of profession teaching of the Ukrainian language]. Theoretical and didactic philology, 2013, Vol. 14, pp. 90–100.
12. Nova ukraïnska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia sereďnoi shkoly / za red. M. Gryshchenko [New Ukrainian school: conceptual principles of reformation of secondary school]. K., 2016, 40 p.

Стаття надійшла в редакцію 24.08.2017 р.

УДК371.214.114:378.124.8+004

DOI: 10:25128/2415-3605.17.3. 22

ОКСАНА СИНЕКОП

oksana.synekop@gmail.com

кандидат педагогічних наук, доцент,

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Проспект перемоги, 37

ВІДБІР НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗОРІЄНТОВАНОГО АНГЛОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Показано, що в умовах диференціації відбір навчального матеріалу дозволить оптимізувати навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування майбутніх фахівців з інформаційних технологій у немовних вищих навчальних закладах (ВНЗ). Узагальнено досвід науковців щодо відбору навчального матеріалу на сучасному етапі для організації професійно орієнтованого англомовного навчання. Визначено базову одиницю навчального матеріалу (навчальний фаховий англомовний текст), фактори впливу. Окреслено принципи відбору матеріалу: відповідності навчальних матеріалів професійно орієнтованим інтересам і потребам студентів технічних спеціальностей; необхідності посиленості і доступності; врахування лінгвостилістичної необхідності і достатності; доступності інформаційних інтернет-джерел. Виокремлено якісні критерії (автентичності; професійної значущості, актуальності та інформативності; відповідності рівню володіння іноземною мовою та інтелектуального розвитку студента; різноманітності жанрів і форм мовлення, їх наповнення достатнім мовним матеріалом; зв'язності, цілісності, логічності, змістової завершеності; тематичності; ситуативності; обмеженого доступу, авторитетності і зразковості інтернет-джерел) та кількісні критерії (обсяг матеріалу) відбору навчального матеріалу. Детерміновано процедуру відбору професійно орієнтованого англомовного матеріалу, зокрема: визначення дисциплін різних циклів; виділення сфер і відповідної тематики; окреслення ситуацій, комунікативних ролей і намірів професійного спілкування; конкретизація джерел відбору; оцінка текстів; аналіз знань, навичок і вмій, необхідних для формування професійно зорієнтованих англомовних компетентностей в аудіюванні, говорінні, читанні і письмі.

Ключові слова: *відбір навчального матеріалу, принципи та критерії, фактори впливу, диференційоване навчання, професійно зорієнтоване англомовне спілкування, майбутні фахівці з інформаційних технологій.*

ОКСАНА СИНЕКОП

кандидат педагогических наук, доцент,
Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского»
г. Киев, проспект Победы, 37

ОТБОР УЧЕБНЫХ МАТЕРИАЛОВ ДЛЯ ДИФФЕРЕНЦИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОГО АНГЛОЯЗЫЧНОГО ОБЩЕНИЯ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ В ОБЛАСТИ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Отмечено, что в условиях дифференциации отбор учебного материала позволит оптимизировать обучение профессионально ориентированному англоязычному общению будущих специалистов в области информационных технологий в неязыковых высших учебных заведениях. Обобщено опыт ученых касательно отбора учебного материала на современном этапе для организации профессионально ориентированного англоязычного обучения. Определено базовую единицу учебного материала (учебный профессионально ориентированный англоязычный текст), факторы влияния. Очерчено принципы отбора материала: соответствия учебных материалов профессионально ориентированным интересам и потребностям студентов технических специальностей; необходимой посиленности и доступности; учета лингвостиллистической необходимости и достаточности; доступности информационных интернет-источников. Выделены качественные критерии (аутентичности; профессиональной значимости, актуальности и информативности, соответствие уровню владения иностранным языком и интеллектуальному развитию студента; разнообразия жанров и форм речи, их наполнение достаточным языковым материалом; связности, целостности, логичности, смысловой завершенности; тематичности; ситуативности; неограниченного доступа, авторитетности и образцовости интернет-источников) и количественные критерии (объем материала) отбора учебного материала. Детерминировано процедуру отбора профессионально ориентированного англоязычного материала, в частности: определение дисциплин различных циклов; выделения сфер и соответствующей тематики; определение ситуаций, коммуникативных ролей и целей профессионального общения; конкретизация источников отбора; оценка текстов; анализ знаний,

навыков и умений, необходимых для формирования профессионально ориентированных англоязычных компетенций в аудировании, говорении, чтении и письме.

Ключевые слова: отбор учебного материала, принципы и критерии, факторы влияния, дифференцированное обучение, профессионально ориентированное англоязычное общение, будущие специалисты в области информационных технологий.

OKSANA SYNEKOP

Doctor of Philosophy, assistant professor,
National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»
Kyiv 37, Av. Peremohy

LEARNING MATERIALS SELECTION FOR DIFFERENTIATED INSTRUCTION OF ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES OF FUTURE PROFESSIONALS IN THE FIELD OF INFORMATION TECHNOLOGY

In conditions of differentiation the learning materials selection will optimize the training English for Specific Purposes of the future professionals in the field of information technology at university level. The purpose of the article is to define the basic unit of learning material, the factors of influence on the learning material selection, principles, criteria and the procedure of learning material selection in this paper. Reviewing the scientific achievements in the learning material selection in teaching English has become a basis for defining the factors of influence, principles and criteria in the research. The basic unit of learning material (learning English text for professional purposes) is outlined. The factors of influence and principles (correspondence of learning materials to professional interests and needs of information technology students; necessary ability and accessibility; regarding the linguistic and stylistic necessity and sufficiency; availability of Internet sources information) of the learning material selection are defined. Also, the qualitative criteria (authenticity; professional significance, relevance and informativeness; conformity of foreign language level and intellectual development of students; variety of genres and forms of speech, their sufficient filling by linguistic material; coherence, integrity, consistency, semantic completeness; topic conformity; situation conformity; unlimited access, reliability and exemplarity of Internet sources) and the quantitative criteria (the amount of material) of the learning material selection are highlighted. The process of English for Specific Purposes material selection (defining the disciplines of different cycles; defining spheres and related topics; outlining situations, communicative roles and intentions of professional communication; specifying the sources of selection; evaluating the texts; analysis of the knowledge, skills and sub-skills required for the formation of competencies in listening, speaking, reading and writing of English for Specific Purposes) is determined. So, the defined learning material selection will serve as a basis for consideration of stages in the differentiated instruction of English for Specific Purposes of future professionals in the field of information technology at university level.

Keywords: learning material selection, principles and criteria, factors of influence, differentiated instruction, English for Specific Purposes, future professionals in the field of information technology.

Одним з найважливіших кроків до оновлення професійно зорієнтованого іншомовного навчання є відбір навчального матеріалу. У зв'язку з цим в контексті диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування студентів ІТ-спеціальностей у немовних ВНЗ актуальним є відбір навчального матеріалу.

Багатогранна проблема відбору навчального матеріалу становить предмет вивчення багатьох науковців при розробці нових методик. Досліджуючи зазначену проблематику, науковці визначають принципи (І. П. Задорожна [9, с. 137], критерії (Я. О. Дьячкова [7, с. 84–85], Г. В. Кравчук [11, с. 6]) та характеристики (Л. Є. Алексеева [1, с. 26]) відбору навчальних матеріалів, які ґрунтуються на особливостях розробленої методики, зокрема, її цілей, задач, потреб суб'єкта навчального процесу. Крім того, у відборі навчального матеріалу вони акцентують увагу на важливості послідовності відбору змісту навчання, яка, на їх думку, повинна задовольняти вимоги професійної орієнтованості у навчанні мови [15, с. 41–63].

Зазначимо, що у відборі навчального матеріалу на сучасному етапі для організації професійно зорієнтованого англомовного навчання, науковці визначають принципи чи/та критерії, описують фактори, що обумовлюють відбір матеріалу, окреслюють послідовність відбору змісту навчання з урахуванням специфіки навчання. Попри значні наукові розвідки в цьому питанні, проблема відбору матеріалу для диференційованого навчання професійно

орієнтованого англомовного спілкування студентів ІТ-спеціальностей є актуальною для дослідження.

Метою статті є висвітлення питання відбору навчальних матеріалів для диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування майбутніх ІТ-фахівців.

Для реалізації завдань дослідження необхідно визначити базову одиницю навчального матеріалу, фактори впливу на відбір навчального матеріалу, принципи та критерії відбору навчального матеріалу, а також окреслити процедуру відбору професійно зорієнтованого англомовного матеріалу для диференційованого навчання професійно орієнтованого англомовного спілкування студентів ІТ-спеціальностей.

Під навчальним матеріалом розуміють спеціально відібраний і методично організований матеріал, зорієнтований на презентацію і засвоєння в процесі навчання; включає тексти, що звучать та є письмовими; невербальні знакові повідомлення (формули, графіки, схеми). Нині найбільш швидкодоступним джерелом різноманітних англомовних аудіо-, відео- та письмових матеріалів з фаху, що створені носіями мови для різних цілей, і у т. ч. навчальних, є безперечно інтернет. Відтак все частіше науковцями використовується поняття навчальні інтернет-матеріали, наприклад, Ю. В. Британ [5], І. В. Корейбою [10].

У розвитку професійно зорієнтованих англомовних умінь в аудіюванні, говорінні, читанні і письмі навчальним матеріалом є автентичний текст, на базі якого викладач розробляє вправи, вибудовує методичну систему. Відтак базовою одиницею відбору навчального матеріалу для диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування визначаємо навчальний фаховий англомовний текст, під яким розуміємо автентичний професійно зорієнтований текст в аудіовізуальному чи письмовому форматі з інтернет-джерел, що є продуктом носія мови та може бути використаний для розвитку і вдосконалення вмінь в аудіюванні, говорінні, читанні і письмі у навчальних цілях.

Аналіз наукової літератури показав, що в рамках розгляду проблематики відбору навчального матеріалу науковці користуються різними термінами, зокрема: «принцип», «критерій» та «характеристика», доволі часто взаємозамінюючи і вживаючи їх як синоніми. Серед дослідників є такі, які оперують поняттям «критерій» (Г. В. Кравчук [11, с. 6], Л. С. Бірецька [3, с. 232–238], Я. О. Дьячкова [7, с. 84]) або поняттям «принцип» (І. П. Задорожна [9, с. 135], В. В. Черниш [16]). Водночас є наукові розвідки, в яких розмежовуються принципи і критерії (І. В. Корейба [10, с. 76], Ю. В. Британ [5]).

З огляду на значення слів «принцип» («основне вихідне положення будь-якої наукової системи; особливість, покладена в основу створення або здійснення будь-чого; правило, покладене в основу діяльності будь-якої організації тощо; переконання, норма, правило, яким керується будь-хто» [14]) та «критерій» в «Академічному словнику української мови» («підстава для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило» [14]) ми розмежовуємо ці поняття і дотримуємося точки зору у методичному плані І. В. Корейби, на думку якої принципи визначають процес відбору навчальних матеріалів, а критерії оцінюють конкретний навчальний матеріал на предмет його придатності [10], а саме, за О. В. Бирюк, стосуються ознак змісту, структури й обсягу повідомлень [2, с. 65]. Одночасно характеристики визначають характерні особливості навчального матеріалу, його чіткі ознаки, тобто конкретизуються показники якості за кількісними та якісними параметрами, тож критерій може прирівнюватися до характеристики. Також ми дотримуємося точки зору І. В. Корейби щодо можливого співпадіння деяких принципів та критеріїв, проте вони відрізняються обсягами їх застосуванням [10, с. 78]. Отже, критерії є своєрідною похідною від принципів, які мають їхню вихідну сутність і водночас набувають диференційованих уточнюючих якісних і кількісних характеристик під впливом відповідних факторів.

Далі перейдемо до розгляду факторів впливу на добір навчальних матеріалів. Враховуючи наукові розвідки методистів, у дослідженні ми пропонуємо визначити фактори впливу на відбір навчальних інтернет-матеріалів для диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування, а також принципи і критерії, що корелюють з окресленими факторами.

Необхідне врахування таких факторів: специфіка диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування майбутніх ІТ-фахівців (мета професійно

зорієнтованого англомовного спілкування; рівень володіння іноземною мовою студентами немовних спеціальностей; навчальний стиль; рівень автономії; рівень фахової навченості; відповідність програмам фахових дисциплін; професійна спрямованість); лінгвостилістичні особливості навчальних фахових англомовних усних і письмових текстів; джерела доступу до навчальних матеріалів.

Науковці визначають певні принципи щодо відбору навчального матеріалу для навчання іноземної мови, серед яких ключовими вважаються необхідності і достатності змісту для реалізації цілей навчання; доступності змісту в цілому і його частин для засвоєння студентами [4, с. 113; 9, с. 135; 13, с. 109]. Також дослідники визначають такі принципи, як: вживаність і поширеність [4, с. 113; 9, с. 135; 10, с. 80]; відповідність інтересам, комунікативним потребам студентів, їх інтелектуальному рівню [4, с. 113; 9, с. 136]; сучасність мовленнєвого матеріалу/новизна [6, с. 73; 10, с. 136]; професійна спрямованість [1, с. 26; 4, с. 114; 9, с. 137; 6, с. 73;] та ін. Враховуючи досвід науковців та умови диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування майбутніх ІТ-фахівців, визначимо принципи відбору навчального матеріалу відповідно до факторів впливу на процес відбору.

Принцип відповідності навчальних матеріалів професійно зорієнтованим інтересам і потребам [4; 9] студентів ІТ-спеціальностей реалізується через професійно орієнтовану інформацію в матеріалах зі спеціальності, що є цікавою і корисною, завжди привертає увагу студентів, сприяє активному її сприйняттю, кращому засвоєнню, зумовлює пізнавальний інтерес до фаху, посилює прагнення до вивчення іноземної мови, активізує бажання спілкуватися в усній чи письмовій формі. Фаховий інтерес безпосередньо пов'язаний з усвідомленням необхідності, тобто потреби професійного зростання, призводить до раціональних дій студентів, що спрямовані на отримання відповідних професійно орієнтованих знань, навичок і вмінь. Крім того, зміст текстів повинен відповідати програмам з фахових дисциплін.

Принцип необхідної посильності і доступності неодноразово визначається науковцями, серед яких І. П. Задорожна [9] та В. Корейба [10], і набуває важливості в контексті диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування. Зазначений принцип полягає у відповідності рівневі фахової навченості, складності навчальних матеріалів можливостям студентів ІТ-спеціальностей з різним рівнем володіння іноземною мовою опрацьовувати запропоновані матеріали, а також навчальному стилю (сенсорна модальність, спосіб прийняття рішень, спосіб оперування ідеями, психотип, підхід до організації навчальної діяльності), рівневі автономії.

Навчальний матеріал повинен містити інформацію з фахових дисциплін різних циклів, що студенти опановують в цей період часу чи вже пройшли. В такому раді фонові знання студентів та їх отриманий досвід зі спеціальності сприятиме кращому розумінню інформації англійською мовою; вдосконаленню й активізації фахових знань так їх поглибленню; розвитку професійно зорієнтованих вмінь в англомовному аудіюванні, говорінні, читанні і письмі. Не виключається можливість пропонувати фахову інформацію на заняттях з англійської мови з деяким випередженням щодо презентації матеріалу на фахових дисциплінах, наприклад, певні історичні факти тощо.

Принцип урахування лінгвостилістичної необхідності і достатності реалізується через відбір навчального матеріалу, що представлений: 1) необхідним жанровим і стилістичним різноматттям; текстами, що вирізняються своєю зв'язністю, цілісністю, логічністю; ситуативністю; тематичністю; вживаністю і поширеністю, а 2) достатністю щодо охоплення такої кількості текстів, яка би дозволила досягти мету формування професійно зорієнтованої англомовної компетентності в аудіюванні, говорінні, читанні і письмі.

Принцип доступності інформаційних інтернет-джерел полягає у можливості у глобальній інформаційній системі вільно (безкоштовно) добирати навчальні матеріали з актуальною й релевантною інформацією у вигляді текстів, що сприймається візуально, на слух, візуально і на слух; здійснювати пошук інформації в інтернеті (за ключовими словами, за посиланнями, за заголовками Web-сторінок тощо).

Наступним нашим кроком є визначення *критеріїв* при відборі матеріалу. Ця проблема висвітлена в розвідках Н. В. Майер (для написання ділових листів) [12], І. В. Корейби (для навчання читання) [10, с. 80], Г. В. Кравчук [11, с. 6], Я. О. Дьячкової (для навчання говоріння)

[17, с. 84–86] і стало підґрунтям для нашого дослідження при визначенні відповідно до факторів впливу та принципів якісних і кількісних критеріїв.

Розглянемо якісні критерії. Критерій автентичності [7, 10, 11] корелює з принципом відповідності навчальних матеріалів професійно орієнтованим інтересам і потребам студентів технічних спеціальностей, а отже тексти для навчання аудіювання, говоріння, читання і письма повинні мати фахове змістове наповнення. Такі тексти є своєрідним еталоном для наслідування у створенні власних текстів як в змістовому, так і в мовному аспекті. Часто автентичні фахові тексти насичені формулами, математичними доказами. Це робить їх малоприслужними для широкого дискутування. Проте вони можуть бути використані для узагальнення певної інформації з фахової проблематики, наведення фактичного матеріалу, аргументації певної точки зору тощо і в письмовому, і в усному спілкуванні.

Крім автентичних текстів, методисти традиційно виділяють напівавтентичні, тобто ті, які на думку Дж. Хармера піддаються методичній обробці зі збереженням їх лексико-граматичної складової та змісту [17]. В умовах диференціації автентичні та напівавтентичні фахові тексти для читання пропонуються студентам з різним рівнем володіння іноземною мовою.

Диференціація уможливорюється і в навчанні професійно зорієнтованого аудіювання. Для цього викладач може відбирати тексти як з англomовними субтитрами, так і без них, варіювати темп, дозволяти студентам кілька разів прослуховувати текст та робити паузи.

Критерій професійної значущості, актуальності та інформативності передбачає, що студенти через навчальні матеріали можуть: отримувати релевантну інформацію щодо практичних і теоретичних аспектів їхньої фахової діяльності, що представлені у вигляді різноманітних фактів, тверджень, явищ в контексті тематики з різних циклів дисциплін; набувати досвід через змодельовані професійно орієнтовані ситуації; знайомитися з інноваціями у галузі ІТ; активізувати, закріплювати, поглиблювати фахові знання; розвивати навички і вміння; порівнювати фахову специфіку ІТ в Україні та за кордоном.

Критерій відповідності рівню володіння іноземною мовою та інтелектуального розвитку студентів співвідноситься з принципом необхідної посильності і доступності. Цей критерій трактується як відповідність навчального матеріалу програмним вимогам та етапу навчання професійно зорієнтованого англomовного спілкування, індивідуально-психологічним особливостям студента, його фоновим знанням, рівню автономії, визначеному рівню володіння англійською мовою.

Критерій різноманітності жанрів і форм мовлення обмежується тими стилями, що необхідні для професійно орієнтованої діяльності майбутнього ІТ-фахівця, а саме: науковим, офіційно-діловим і публіцистичним. Відповідно, відбираються домінуючі типи текстів: інструкції, специфікації, політики інформаційної безпеки, анотація, есе, доповіді, статті, багрепорт, історія користувача, реферати, тези доповідей на конференцію, коротка автобіографія, лист при працевлаштуванні, лист-запит, дослідницькі постери. При відборі навчального матеріалу для професійно зорієнтованого навчання спілкування важливим є презентація матеріалу у різних формах мовлення – таких, як діалогічні, монологічні і полілогічні тексти.

Водночас тексти різних жанрів мають відповідне лексико-граматичне наповнення. Вслід за І. П. Задорожною та Ю. О. Жлуктенко [9, с. 136; 8] у лексичний відбір у нашому дослідженні базується на необхідності, тематичності, частотності, словотвірної цінності (утворення спільнокоренових слів, наприклад: *authenticatable, adjective; authentication, noun; nonauthenticated, adjective; nonauthentication, noun; reauthenticate, verb; reauthenticated, reauthenticating*); сполучуваності; стройової здатності (забезпечується засобами міжфразового зв'язку), а в граматичному – необхідності і частотності (граматичні явища варіюються залежно від типу тексту, наприклад; використання видо-часових форм у написанні листа з метою працевлаштування, тез доповідей на конференцію різноманітніше, ніж в короткій автобіографії).

Критерій тематичності [7] полягає у відборі текстів за фаховою тематикою, що найбільш придатна для професійно зорієнтованого англomовного спілкування та відповідає рівню фахової навченості. Тематика охоплює різні цикли дисциплін, зокрема базової професійної, професійно-практичної, соціально-гуманітарної підготовки, тим самим реалізується різнобічний характер діяльності майбутнього фахівця. Тексти зі спеціальною тематикою відтворюють фахові реалії, мають прикладний характер, а відтак посилюють мотивацію

студента вивчати професійно зорієнтовану іноземну мову. Також услід за І. П. Задорожною вважаємо, що існує залежність змісту самостійної роботи від змісту аудиторної роботи через тематику [9, с. 135]. Така тематична взаємопов'язаність аудиторної і самостійної позааудиторної роботи впливає на ефективність формування у студентів технічних спеціальностей професійно зорієнтованих англомовних компетентностей в аудіюванні, говорінні, читанні і письмі.

Критерій обсяг матеріалу [7] є кількісним критерієм і регламентується вимогами навчальної програми, в якій зазначається певна кількість годин, вимоги до рівня володіння іноземною мовою у бакалавраті щодо кількісних параметрів.

Критерій необмеженого доступу, авторитетності та зразковості інтернет-джерел корелює з принципом доступності інформаційних інтернет-джерел і передбачає, по-перше, на думку І. В. Корейби, безкоштовне користування інтернет-ресурсами [10, с. 93] часом з умовою зареєструватися (часто така опція рекомендована для проходження дистанційних курсів). По-друге, авторитетність реалізується у якісних достовірних електронних текстах, що представляються на сайтах з чітко прописаною політикою (Privacy Policy, Usage Policy/User Agreement), яка окреслює певні вимоги як до користувачів щодо можливості копіювати тощо, так і для опублікованих матеріалів (наприклад, www.ted.com), тобто на відомих сайтах з визнаною хорошою репутацією, а не в їх фейкових клонах. Також авторитетними можуть вважатися публікації, опубліковані відомими експертами, науковцями в галузі ІТ. По-третє, матеріали в усній і письмовій формах повинні бути зразковими, тобто стати прикладом для наслідування при створенні власних текстів за фахом. Ключовими інтернет-джерелами можуть вважатися, наприклад, офіційні сайти газет і журналів (<http://news.mit.edu/topic/computers>), навчальні курси для студентів ІТ-галузі (<https://www.coursera.org/browse/computer-science>), електронні словники (http://www.livinginternet.com/ttoc_site.htm), сайти відомих ІТ-фахівців (<https://www.schneier.com/crypto-gram/>), аудіо- та відеоматеріали (www.ted.com) та ін.

Проілюструємо в таблиці 1 інформацію щодо окреслених принципів, критеріїв і факторів впливу при відборі навчальних матеріалів для диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування студентів ІТ-спеціальностей.

Таблиця 1

Принципи, критерії та фактори відбору навчального матеріалу для диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування

Принципи відбору навчального матеріалу	Критерії відбору навчального матеріалу
<i>Фактор 1: врахування специфіки диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування</i>	
відповідності професійно зорієтованим інтересам і потребам необхідної посильності і доступності	<i>Якісні</i> автентичності професійної значущості, актуальності та інформативності відповідності рівню володіння іноземної мови та інтелектуального розвитку студентів;
<i>Фактор 2: урахування лінгвостилістичних особливостей навчального матеріалу</i>	
врахування лінгвостилістичної необхідності і достатності	<i>Якісні</i> різноманітності жанрів та форм мовлення, їх наповнення достатнім мовним матеріалом зв'язності, цілісності, логічності, змістової завершеності тематичності ситуативності <i>Кількісні</i> обсягу матеріалу
<i>Фактор 3: врахування джерел доступу до навчальних матеріалів</i>	
доступності інформаційних інтернет-джерел	<i>Якісні</i> необмеженого доступу, авторитетності і зразковості інтернет-джерел

У відборі навчального матеріалу для диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування студентів ІТ-спеціальностей беруться до уваги сфери професійно орієнтованого спілкування: теми, ситуації, ролі і комунікативні наміри відповідно до видів діяльності (проектна, технологічна, організаційно-управлінська, науково-дослідна), стилі спілкування (офіційно діловий, науковий, публіцистичний), певні знання, навички і вміння в контексті диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування.

З аналізу відбору навчального матеріалу щодо необхідності врахування принципів та критеріїв до навчальних матеріалів з метою диференційованого навчання професійно зорієнтованого англомовного спілкування майбутніх ІТ-фахівців впливає алгоритм відбору матеріалів у нашому дослідженні: 1) визначення дисциплін різних циклів; 2) виокремлення сфер і відповідної тематики; 3) окреслення ситуацій, комунікативних ролей і намірів професійного спілкування; 4) конкретизація джерел відбору; 5) оцінка текстів; 6) аналіз знань, навичок і вмінь, необхідних для формування професійно зорієнтованих англомовних компетентностей в аудіюванні, говорінні, читанні і письмі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева Л. Е. Методика обучения профессионально ориентированному иностранному языку. Курс лекций: метод. пособие / Л. Е. Алексеева. – СПб., 2007. – 136 с.
2. Бирюк О. В. Методика формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів у навчанні читання англомовних публіцистичних текстів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. В. Бирюк– К., 2005. – 196 с.
3. Бірецька Л. С. Критерії відбору навчального матеріалу для формування англомовної лексичної компетентності майбутніх лікарів у професійно орієнтованому читанні / Л. С. Бірецька // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: філологія, педагогіка, психологія. – 2013. – Вип. – 27. – С. 232–238.
4. Бориско Н. Ф. Теоретические основы создания учебно-методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранных языков (на материале интенсивного обучения немецкому языку): дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Н. Ф. Бориско– К., 2000. – 508 с.
5. Британ Ю. В. Формування професійно орієнтованої читацької компетенції у майбутніх викладачів англійської мови засобами інтернет-ресурсів: автореф. дис. ... кан. пед. наук: 13.00.02 / Ю. В. Британ. – К., 2014. – 20 с.
6. Гришина О. А. Методика комунікативно спрямованого тестування англомовної компетенції в читанні у майбутніх інженерів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / О. А. Гришина. – К., 2014. – 207 с.
7. Дьячкова Я. О. Формування професійно спрямованої англомовної компетентності в говорінні у майбутніх правознавців: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Я. О. Дьячкова. – К., 2015. – 221 с.
8. Жлуктенко Ю. О. Методика викладання іноземних мов у вищій школі / Ю. О. Жлуктенко. – К.: Вища школа, 1971. – 222 с.
9. Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англомовною комунікативною компетенцією: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / І. П. Задорожна. – К., 2012. – 440 с.
10. Корейба І. В. Методика навчання професійного читання майбутніх учителів німецької мови з використанням інтернет-ресурсів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / І. В. Корейба – К., 2010. – 287 с.
11. Кравчук Г. В. Методика навчання студентів технічних спеціальностей професійно орієнтованого англійського діалогічного мовлення на основі текстів науково-технічної реклами: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Г. В. Кравчук. – К., 2010. – 364 с.
12. Майер Н. В. Методика самостійного оволодіння франкомовним діловим писемним спілкуванням майбутніми документознавцями з використанням дистанційних технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Н. В. Майер. – К., 2011. – 286 с.
13. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класич., педагог. і лінгвіст. університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
14. Словник української мови. Академічний тлумачний словник. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/pryncyp>.
15. Тарнопольский О. Б. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою / О. Б. Тарнопольский, С. П. Кожушко. – Вінниця: Нова книга, 2008. – 288 с.
16. Черниш В. В. Теоретико-методичні засади формування у майбутніх учителів професійно орієнтованої англомовної компетенції в говорінні: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / В. В. Черниш. – К: КНЛУ, 2015. – 623 с.

17. Harmer J. The Practice of English Language Teaching How to Teach English: New Edition / Harmer J. – Longman, 1998. – 296 p.

REFERENCES

1. Aliexsieieva L. E. Metodika obucheniiia professionalno oriietirovannomu inostrannomu yazyku [The methodology of teaching languages for specific purposes], SPbGU, 2007. 136 p.
2. Byriuk O. V. Metodyka formuvannia sotsiokulturnoi kompetentsii maibutnikh uchyteliv u navchanni chytannia anhlomovnykh publitsystychnykh tekstiv. dys. ... kand. ped. nauk [Methodology of socio-cultural competence formation of future teachers in teaching English journalistic texts reading], Kyiv, 2005. 196 p.
3. Biretska L. S. Kryterii vidboru navchalnoho materialu dlia formuvannia anhlomovnoi leksychnoi kompetentnosti maibutnikh likariv u profesiino oriietovanomu chytanni [Selection Criteria of educational material for the formation of the English lexical competence of future doctors in professionally oriented reading], Kyiv, Vyd. centr KNLU, 2013, Vyp. 27, pp. 232–238.
4. Borysko N. F. Teoreticheskie osnovy sozdaniia uchebno-metodicheskikh kompleksov dlia yazykovoi mezhdkulturnoi podgotovki uchitelei inostrannykh yazykov (na materiale intensivnogo obucheniiia nemeckomu yazyku). Dys. ... dokt. ped. nauk [Theoretical foundations of methodological complexes creation for language intercultural preparation of foreign language teachers (on the basis of intensive German language teaching material)], Kyiv, 2000. 508 p.
5. Brytan Yu. V. Formuvannia profesiino oriietovanoi chytatskoi kompetentsii u maibutnikh vykladachiv anhliiskoi movy zasobamy internet-resursiv. Avtoref. dys. ... kan. ped. nauk [Formation of professionally oriented reading competence of future English teachers by means of Internet resources], Kyiv, 2014. 20 p.
6. Hryshyna O. A. Metodyka komunikatyvno spriamovanoho testuvannia anhlomovnoi kompetentsii v chytanni u maibutnikh inzheneriv. Dys. ... kand. ped. nauk [Methodology of communicative testing of English competence in reading of future engineers], Kyiv, KNLU, 2014. 207 p.
7. Diachkova Ya. O. Formuvannia profesiino spriamovanoi anhlomovnoi kompetentnosti v hovorinni u maibutnikh pravoznavtsiv. Dys. ... kand. ped. nauk [The formation of professionally oriented English-speaking competence in future law-students], Kyiv, KNLU, 2015. 221 p.
8. Zhluktenko Yu. O. Metodyka vykladannia inozemnykh mov u vyshchii shkoli [The methodology of foreign language teaching in higher school], Kyiv, Vyshcha shkola, 1971. 222 p.
9. Zadorozhna I. P. Teoretyko-metodychni zasady orhanizatsii samostiinoi roboty maibutnikh uchyteliv z ovolodinnia anhlomovnoiu komunikatyvnoiu kompetentsiieiu. Dys. ... dokt. ped. nauk [Theoretical and methodical principles of independent work organization of future teachers in mastering English-language communicative competence], Kyiv, KNLU, 2012. 440 p.
10. Koreiba I. V. Metodyka navchannia profesiinoho chytannia maibutnikh uchyteliv nimetskoi movy z vykorystanniam internet-resursiv. Dys. ... kand. ped. nauk [Methodology for teaching professional reading using Internet resources of future German language teachers], Kyiv, KNLU, 2010. 287 p.
11. Kravchuk G. V. Metodyka navchannia studentiv tekhnichnykh spetsialnostei profesiino oriietovanoho anhliiskoho dialohichnoho movlennia na osnovi tekstiv naukovo-tekhnichnoi reklamy. Dys. ... kand. ped. nauk [Methodology of training students of technical specialties of professionally oriented English dialogue on the basis of texts of scientific and technical advertising], Kyiv, 2010. 364 p.
12. Maiier N. V. Metodyka samostiinoho ovolodinnia frankomovnym dilovym pysemnym spilkuvanniam maibutnimy dokumentoznavtsiamy z vykorystanniam dystantsiinykh tekhnolohii. Dys. ... kand. ped. nauk [Methodology of independent mastering of French-speaking business written communication by future documentologists with the use of remote technologies], Kyiv, 2011. 286 p.
13. Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka, za zahaln. red. S. Yu. Nikolaivoi. [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice], Kyiv: Lenvit, 2013. 590 p.
14. Slovyk ukrainskoi movy. Akademichnyi tlumachnyi slovyk. [Dictionary of the Ukrainian language. Academic Explanatory Dictionary], Available at: <http://sum.in.ua/s/pryncyp>
15. Tarnopolskii O. B., Kozhushko S. P. Metodyka navchannia studentiv vyshhykh navchalnykh zakladiv pysma anhliiskoiu movoiu [Methodology of teaching writing in English the students of higher educational institutions], Vinnytsia: Nova knyha, 2008. 288 p.
16. Chernysh V. V. Teoretyko-metodychni zasady formuvannia u maibutnikh uchyteliv profesiino oriietovanoi anhlomovnoi kompetentsii v hovorinni. Dys. ... dokt. ped. nauk [Theoretical and methodical foundations of forming professionally oriented English-speaking competence in future teachers], Kyiv, KNLU, 2015. 623 p.
17. Harmer J. The Practice of English Language Teaching How to Teach English. New Edition, Longman, 1998. 296 p.

Стаття надійшла в редакцію 24.01.2017 р.